

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานด้านการวิจัยเพื่อแสวงหาคำตอบในประเด็นต่าง ๆ ตามแผนงานการวิจัย เรื่อง ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลก กรณีศึกษา : อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และสุโขทัย – ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร ที่วางไว้ ซึ่งการศึกษามีมิติการมองทั้งในด้านดีมานด์ และในด้านซัพพลาย โดยคณะผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งที่เป็นการศึกษาเชิงปริมาณอย่างเดียวในโครงการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในแหล่งมรดกโลก และการศึกษาวิจัยที่มีลักษณะแบบผสมผสาน (Mix Method) คือ การใช้วิธีการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ในการศึกษาศักยภาพการจัดการแหล่งฯ การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกฯ และการศึกษามูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวภายในจังหวัดอยุธยา สุโขทัย และกำแพงเพชร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ

เนื่องจากการวิจัย เรื่อง ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลก กรณีศึกษา : อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร เป็นการศึกษาค้นคว้าที่มีลักษณะการบูรณาการ ประเด็นต่าง ๆ ที่ทำการศึกษารวม 4 โครงการ โดยมีโครงการศึกษาศักยภาพแหล่งฯ โครงการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน และโครงการศึกษามูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ซึ่งคณะผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องจากการจะได้ข้อเท็จจริงเป็นสิ่งที่คณะผู้วิจัยจะต้องสร้างความคุ้นเคย และเจาะลึกผู้ที่เกี่ยวข้อง การวิจัยที่มุ่งหาความเข้าใจ ทัศนคติ และให้ความหมายแก่ปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ เจตคติ พฤติกรรม และวัฒนธรรมของมนุษย์ โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลหลาย ๆ วิธี ในทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต นักวิจัยอาจแฝงตัวเองเข้าไปคลุกคลีอยู่กับประชากรในชุมชน หรือท้องถิ่นที่ต้องการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลไม่เน้นการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นตัวเลข แต่ให้ความสำคัญกับการตีความ และสังเคราะห์ข้อค้นพบบนพื้นฐานของข้อเท็จจริงที่เก็บได้ แล้วนำเสนอข้อค้นพบในรูปแบบการบรรยาย (ศุภกิจ วงศ์วิวัฒน์นุกิจ, 2550) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

1.1 ข้อมูลจากเอกสาร โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ภาพถ่าย และสื่อต่าง ๆ เพื่อสังเคราะห์ และวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2 ข้อมูลจากบุคคล โดยการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย ใช้วิธีการ ดังนี้

1) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) จากบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ และเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิ และนักวิชาการ และประชาชนชาวบ้านในชุมชน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยคำถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมรดกโลก และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมรดกโลก ข้อมูลในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเมืองมรดกโลก ข้อมูลในการจัดการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลก รวมทั้ง มูลค่าเพิ่มที่เกิดขึ้นจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเมืองมรดกโลก

2) การสนทนากลุ่มย่อย (Small Group Discussion) เพื่อให้ได้ข้อมูลจากบุคคลที่ทราบข้อมูลจริงในพื้นที่ และเกี่ยวข้องกับพื้นที่มรดกโลก ซึ่งประกอบด้วย ประชาชนในชุมชน ผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากอุทยานประวัติศาสตร์ จากกรมศิลปากร จากสภาวัฒนธรรมจังหวัด จากกรมธนารักษ์ จากตำรวจการท่องเที่ยว จากบริษัทนำเที่ยว จากพาณิชย์จังหวัด รวมทั้ง จากเทศบาล เป็นต้น โดยมีการกำหนดประเด็น การสนทนาตามกรอบแนวทางของการวิจัยในด้านต่าง ๆ

3) การสังเกตการณ์ และการสนทนาแบบไม่เป็นทางการ (Observation and Information Interview) กับผู้ประกอบการร้านค้าขายของที่ระลึก และร้านอาหารในพื้นที่ รวมทั้ง นักท่องเที่ยวไทยและต่างชาติ เพื่อศึกษาข้อมูลที่เป็นมุมมองต่อสภาพที่ดำเนินการในปัจจุบัน

ทั้งนี้ แผนงานวิจัยฉบับนี้ได้มีการกำหนดขนาดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในโครงการต่าง ๆ ที่ศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนผู้ให้ข้อมูลในการศึกษา โดยวิธีการเชิงคุณภาพ

ประเด็นการศึกษา	รูปแบบการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การศึกษาศักยภาพ การจัดการแหล่งฯ	การสัมภาษณ์เจาะลึก	1. กลุ่มผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่อุทยานประวัติศาสตร์ จำนวน 8 คน 2. กลุ่มนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ กรมศิลปากร จำนวน 3 คน 3. กลุ่มผู้นำเที่ยว จำนวน 3 คน 4. กลุ่มผู้บริหารการท่องเที่ยวประจำเขตพื้นที่ จำนวน 2 คน 5. กลุ่มผู้บริหารระดับจังหวัด 3 คน 6. กลุ่มผู้บริหารส่วนท้องถิ่น 3 คน
	การสนทนากลุ่มย่อย	ตัวแทนกรมศิลปากร ตัวแทนภาคประชาชน ตำรวจ ท่องเที่ยว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทน สภาวัฒนธรรมจังหวัด ผู้นำเที่ยวและผู้ประกอบการ ที่พักใน 2 แหล่ง จำนวน 13 คน
	การสัมภาษณ์ แบบไม่เป็นทางการ	ผู้ประกอบการร้านค้าย่อย และประชาชน จำนวน ประมาณ 15 คน
การศึกษาการมีส่วนร่วม ของชุมชนในการบริหาร จัดการแหล่งฯ	การสัมภาษณ์เจาะลึก	1. กลุ่มผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่อุทยานประวัติศาสตร์ จำนวน 4 คน 2. ตัวแทนประชาชน และผู้ประกอบการ จำนวน 6 คน 3. ผู้นำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และพระสงฆ์ จำนวน 5 คน
	การสนทนากลุ่มย่อย	ตัวแทนกรมศิลปากร ตัวแทนภาคประชาชน ตำรวจ ท่องเที่ยว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทน สภาวัฒนธรรมจังหวัด ผู้นำเที่ยวและผู้ประกอบการ ที่พักใน 2 แหล่ง จำนวน 13 คน
	การสัมภาษณ์ แบบไม่เป็นทางการ	ประชาชนในพื้นที่ จำนวน 10 – 15 ราย
การศึกษามูลค่าเพิ่ม ทางเศรษฐกิจ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวฯ	การสัมภาษณ์เจาะลึก	ตัวแทนหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ประกอบการ จำนวนทั้งหมด 50 คน

2. วิธีการกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลสามารถดึงข้อเท็จจริงให้มากที่สุด คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่กำหนดจากองค์การต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยวิธีการ ดังนี้

2.1 คณะผู้วิจัยใช้วิธีการแสวงหาผู้ที่มีคุณสมบัติที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ทั้งในฐานะนักวิชาการ ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติการ ซึ่งมีการดำเนินงานในพื้นที่มายาวนานพอสมควรในการรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของแหล่งมรดกโลก และเป็นผู้ที่มีจิตใจอยากถ่ายทอดข้อมูลเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษา

2.2 คณะผู้วิจัยใช้วิธี Snow – ball ประกอบเพื่อค้นหาบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารแหล่งมรดกโลก และพร้อมที่จะให้ข้อมูล (Creswell, 1998, Miles & Huberman, 1994) โดยคณะผู้วิจัยขอสงวนรายชื่ของผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มตามหลักจรรยาบรรณของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Berg, 1998)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลมีความสมบูรณ์ คณะผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ (Interview Guild) เพื่อนำมาช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Creswell, 1998) โดยในแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยมีการตั้งประเด็นคำถามในลักษณะที่เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ แต่โครงสร้างไม่ได้เป็นคำถามตายตัว ทั้งนี้ แนวคำถามที่กำหนดขึ้น คณะผู้วิจัยได้ขอความเห็นชอบจากที่ปรึกษา ก่อนนำไปทดสอบการสัมภาษณ์ เพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นคำถาม ดังแสดงตัวอย่างเค้าโครงการสัมภาษณ์ในภาคผนวกของแต่ละโครงการ นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมืออื่น ๆ ประกอบ เพื่อให้การรวบรวมข้อมูลมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เครื่องมือเหล่านี้ประกอบไปด้วย

- 3.1 แบบการสัมภาษณ์
- 3.2 ตารางเวลาในการนัดหมาย การสัมภาษณ์
- 3.3 เครื่องบันทึกเสียง
- 3.4 อุปกรณ์เครื่องเขียนที่ใช้ในการจดบันทึก
- 3.5 กล้องถ่ายรูป

เครื่องมือดังกล่าว จะเป็นตัวช่วยให้การเก็บรวบรวมข้อมูลให้ดำเนินได้ดี มีประสิทธิภาพมากขึ้น การสัมภาษณ์ ถือเป็นงานสนทนาที่มีจุดหมาย (Berg, 1998, p.57) การสัมภาษณ์มีการใช้รูปแบบมากมายหลายวิธี (Fontana & Frey, 2000, p.645, จำเนียร

จวงตระกูล, 2550, หน้า 115) ทั้งที่เป็นการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว หรือสัมภาษณ์เป็นกลุ่ม โดยการสัมภาษณ์กระทำทั้งในลักษณะที่มีแบบแผน หรือไม่มีแบบแผน หรืออาจใช้วิธีการผสมผสานก็ได้ ซึ่งคณะผู้วิจัยมีขั้นตอนดำเนินการ (Patton, 1990) ดังนี้

- 1) พิจารณาทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำถามที่คณะผู้วิจัยอยากรู้ตามประเด็นหลักในโครงการวิจัย
- 2) พิจารณาว่าในสิ่งที่อยากรู้มีอะไรเข้ามาเกี่ยวข้องบ้าง เช่น ระยะเวลา ความเข้าใจเกี่ยวกับมรดกโลก บรรยากาศของการสัมภาษณ์ เป็นต้น
- 3) กำหนดประเด็นคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลก โดยมีลักษณะแบบ Tree Diagram
- 4) นำคำถามให้ที่ปรึกษาตรวจสอบถึงความเที่ยงของเนื้อหาที่จะนำไปสู่การค้นหาคำตอบ รวมทั้ง ประเด็นคำถามที่ไม่มีการชี้นำครอบคลุมเนื้อหา
- 5) หลังจากการเห็นชอบจากที่ปรึกษา ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองสัมภาษณ์กับกลุ่มที่มีลักษณะเหมือนกลุ่มให้ข้อมูลสำคัญ 3 ราย เพื่อปรับปรุงข้อคำถามและรายละเอียดในประเด็นคำถาม เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความเข้าใจในประเด็นที่ต้องการสอบถาม โดยคณะผู้วิจัยจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจ และปรับแนวการใช้คำถาม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้
- 6) ได้แบบสัมภาษณ์ที่จะใช้เป็นแนวในการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แผนงานวิจัยชิ้นนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้อง แหล่งมรดกโลก โบราณสถาน ความรู้ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการมรดกโลก ข้อมูลการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งคณะผู้วิจัยรวบรวมจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และการเก็บรวบรวมจากแหล่งสาธารณะในพื้นที่มรดกโลก

4.2 จากแบบสัมภาษณ์สำหรับการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐและเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ และประชาชนชาวบ้านในชุมชนซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์

โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลตามประเด็นที่ทำการศึกษา ตามกรอบแนวคิดของการวิจัยในแต่ละโครงการย่อย

4.3 จากการสนทนากลุ่มย่อย โดยกำหนดประเด็นคำถามเพื่อนำไปสู่การอภิปรายแสดงความคิดเห็นในเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมรดกโลก การบริหารจัดการแหล่ง และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการมรดกโลก รวมทั้ง มูลค่าที่เพิ่มขึ้นทางด้านเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว ตลอดจน การบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.4 จากการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกลุ่มผู้ค้ารายย่อย และกลุ่มนักท่องเที่ยว เพื่อทราบความต้องการ และทิศทางในอนาคต เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์

5. การตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากการรวบรวมข้อมูลจากบุคคลต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายแล้ว เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปอย่างถูกต้อง ได้ข้อมูลที่เป็นที่ยืนยันสิ่งที่ได้พยายามค้นหาคือ เป็นสิ่งที่ถูกต้องตรงตามปรากฏการณ์จริง คณะผู้วิจัยจึงใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบหลายทิศทาง (Data Triangulation) (Patton, 1990) ซึ่งเป็นการตรวจสอบแหล่งข้อมูลที่มีความหลากหลาย คือ ข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ จากหน่วยงานภาคเอกชน จากภาคประชาชน และจากผู้เกี่ยวข้อง

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งมรดกโลก กรณีอุทยานประวัติศาสตร์นครศรีอยุธยา – สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากการสนทนากลุ่มย่อย และจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ที่ไม่เป็นทางการ คณะผู้วิจัยได้นำมาดำเนินการวิเคราะห์เพื่อสร้างข้อสรุปตามกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เพื่อดำเนินการจนข้อมูลถึงจุดอิ่มตัว ทั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยมีขั้นตอน ดังนี้ (รัญจวน ประวัติเมือง, 2550)

ขั้นตอนที่ 1 คณะผู้วิจัยได้ทำการถอดเทปคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลทุกคน เป็นความเรียง และจัดทำบัญชีรายการเอกสารข้อมูลเพื่อทำการตรวจเช็ค โดยใช้ Coding กำกับ ซึ่งเป็น Code ที่ลึบเฉพาะ ซึ่งกำหนดโดยคณะผู้วิจัย ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลที่จำเป็นต้องปิดเป็นความลับ

ขั้นตอนที่ 2 คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปเป็นความเรียง ในขั้นตอนที่ 1 ของทุกคนนั้นมาดำเนินการจัดทำ Final Transcription ของแต่ละคน เพื่อการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 คณะผู้วิจัยได้นำ Final Transcription มาดำเนินการวิเคราะห์ ให้ความหมายกับข้อมูล (Conceptualizing Data) ที่เป็นปรากฏการณ์ หรือเหตุการณ์ที่เกิดตามความเป็นจริง โดยการอ่านหลาย ๆ รอบ ซ้ำไปซ้ำมา เพื่อตั้งประเด็น ทำความเข้าใจ ตีความ ให้ความหมายกับข้อมูล โดยคณะผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบ Concepts ที่สะท้อนปรากฏการณ์ ทั้งที่คล้ายคลึงกัน เหมือนกัน และที่มีความแตกต่างกันของแต่ละเหตุการณ์ แต่ละการกระทำ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ ซึ่งถือได้ว่า เป็นขั้นตอนที่มีการวิเคราะห์แยกแยะข้อมูล ซึ่งคณะผู้วิจัยใช้หลักการตามระเบียบวิธีของ มนตรี แยมกสิกร (อ้างใน รัญจวน ประวัติเมือง, 2551) และเพื่อระวางความผิดพลาดในการใส่ Code ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการขีดเส้นใต้กำกับ เพื่อแสดงสัญลักษณ์ในแต่ละ Meaning ด้วยปากกาสีต่าง ๆ โดยคณะผู้วิจัยนำ Final Transcription ของผู้ให้ข้อมูลทุกคนดำเนินการในลักษณะเดียวกัน และในทุก Concept โดยผู้วิจัยได้กำหนด Themes หลัก ตามประเด็นของแต่ละโครงการ เพื่อให้การสรุปประเด็น ในการตอบคำถามสิ่งที่ค้นหาเป็นไปตามที่วางไว้

ขั้นตอนที่ 4 หลังจากผู้วิจัยให้ Code กำกับข้อมูลของทุกท่านเรียบร้อยแล้ว ก็เป็นขั้นของการนำประเด็นต่าง ๆ ตาม Code มาจัดหมวดหมู่รวมกัน ตาม Categories ในแต่ละกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 5 นำข้อมูลในขั้นตอนที่ 4 ทุก ๆ Sub - Themes สำหรับทุกกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลพิจารณาการระจุกของข้อมูล

ขั้นตอนที่ 6 ผู้วิจัยได้นำเอา Themes ต่าง ๆ มาเชื่อมโยงข้อมูล เพื่อค้นหา ข้อสรุปทั่วไป เพื่อหาความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ทั้งหมด เพื่อคุณภาพรวมของสิ่งที่มุ่งศึกษา ซึ่งถือเป็นการตีความ (Making Interpretations) หาข้อสรุป

ขั้นตอนที่ 7 สรุปนำเสนอตามประเด็นที่ค้นหา

6. การนำเสนอผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยใช้วิธีการเขียนพรรณนาความเชื่อมโยงประเด็นข้อมูล จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก และผลการวิจัย

ที่ได้จากการสนทนากลุ่มย่อย รวมทั้ง การสัมภาษณ์ที่ไม่เป็นทางการ และผ่านการสังเคราะห์ วิเคราะห์ตามขั้นตอนที่ได้นำเสนอไปแล้ว

การวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมข้อมูลจากประชากร ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายด้วยการสำรวจแบบวัดครั้งเดียว (one shot descriptive) เพื่อค้นหาความรู้ และความจริงที่เน้นข้อมูลเชิงตัวเลข การอธิบายปรากฏการณ์จึงเป็นการนำเสนอเชิงตัวเลข ทางสถิติ เช่น ร้อยละของประชากรที่อาศัยอยู่ในเมือง อาศัยการออกแบบวิธีการวิจัย โดยการควบคุมตัวแปรที่ศึกษา และจัดเตรียมเครื่องมือรวบรวมข้อมูลให้มีคุณภาพ และใช้วิธีการ ทางสถิติช่วยวิเคราะห์ และประมวลข้อมูลรูป เพื่อให้เกิดความคลาดเคลื่อน (Error) น้อยที่สุด (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2549) โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัย คือ ประชาชนที่มีครัวเรือนในบริเวณพื้นที่ รอบแหล่งมรดกโลก อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย สำหรับกลุ่มที่ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน และการศึกษาวิจัยมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ส่วนประชากรที่เป็นนักท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งมรดกโลกใช้สำหรับโครงการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว และศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่มรดกโลก

กลุ่มตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาพฤติกรรม ของนักท่องเที่ยว และการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ใช้ตารางสำเร็จรูปของ Tarō Yamane ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ค่าความคลาดเคลื่อน ร้อยละ ± 5 โดยจะดำเนินการเก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่แหล่งมรดกโลก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา และกลุ่มมรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร กลุ่มละ 400 ตัวอย่าง และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ส่วนการศึกษาความคิดเห็น เกี่ยวกับศักยภาพแหล่งใช้การกำหนดแบบโควตา เพื่อประกอบการวิเคราะห์ ดังแสดงข้อมูล ในตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 ขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาที่ใช้วิธีการเชิงปริมาณ

ชื่อโครงการ	ประชากร	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง	หมายเหตุ
พฤติกรรม ของนักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวในแหล่ง มรดกโลกที่ศึกษา	แหล่งมรดกโลกสุโขทัย จำนวน 400 ตัวอย่าง แหล่งมรดกโลก พระนครศรีอยุธยา จำนวน 400 ตัวอย่าง	ใช้ตาราง Taro Yamane ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% เพราะสามารถประมาณการ จำนวนประชากรได้
การมีส่วนร่วม ของประชาชน ในการจัดการแหล่ง	ประชาชนบริเวณ รอบพื้นที่มรดกโลก ที่ศึกษา	แหล่งมรดกโลกสุโขทัย จำนวน 400 ตัวอย่าง แหล่งมรดกโลก พระนครศรีอยุธยา จำนวน 400 ตัวอย่าง	ใช้ตาราง Taro Yamane ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% เพราะสามารถประมาณการ จำนวนประชากรได้
ศักยภาพการจัดการ แหล่งฯ	นักท่องเที่ยวในแหล่ง มรดกโลกที่ศึกษา	แหล่งมรดกโลกสุโขทัย จำนวน 126 ตัวอย่าง แหล่งมรดกโลก พระนครศรีอยุธยา จำนวน 100 ตัวอย่าง	กำหนดแบบโควต้า เพื่อสำรวจประกอบยืนยัน ศักยภาพในการจัดการแหล่งฯ
การศึกษามูลค่าเพิ่ม ทางเศรษฐกิจ จากอุตสาหกรรม ท่องเที่ยว	ประชาชนในจังหวัด ที่ตั้งแหล่งมรดกโลก คือ สุโขทัย กำแพงเพชร และอยุธยา	แหล่งมรดกโลกสุโขทัย จำนวน 400 ตัวอย่าง แหล่งมรดกโลก พระนครศรีอยุธยา จำนวน 400 ตัวอย่าง	ใช้ตาราง Taro Yamane ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% เพราะสามารถประมาณการ จำนวนประชากรได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยได้สร้าง
ข้อคำถามจากกรอบแนวคิดของการวิจัย ซึ่งในการพัฒนาแบบสอบถามได้นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ
3 คน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) เพื่อให้ข้อคำถามครอบคลุม
เนื้อหาตามจุดมุ่งหมาย แล้วนำไปทดลองใช้กับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

และทดสอบค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามชนิดปลายปิด ประกอบด้วย ข้อคำถามที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่ทำการศึกษาในแต่ละโครงการ ซึ่งครอบคลุมตัวแปร ตามกรอบแนวคิดในโครงการนั้น ๆ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ แหล่งมรดกโลกสำหรับโครงการศึกษาพฤติกรรมฯ และโครงการมีส่วนร่วมฯ กรณี อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จำนวน 400 ฉบับ และพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัยฯ จำนวน 400 ฉบับ ส่วนโครงการศึกษาความเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพแหล่ง จำนวน 226 ฉบับ โดยแต่ละโครงการได้กำหนดทีมงานในการออกภาคสนาม โดยทั้งนี้ หัวหน้าโครงการที่รับผิดชอบได้มีการอบรมชี้แจง เพื่อทำความเข้าใจถึงประเด็นคำถาม ในแบบสอบถามทุก ๆ ประเด็น พร้อมทำความเข้าใจในการแสดงตัว และการให้อิสระ กับผู้ตอบแบบสอบถามในการตอบ และขอเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป ซึ่งการเก็บรวบรวม คณะผู้วิจัยพยายามให้ข้อมูลมีลักษณะกระจาย ทั้งในแง่เวลา และกระจาย พื้นที่

4. การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม จะดำเนินการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากคำถามที่กำหนด เป็นตัวเลือก ส่วนค่าสถิติที่เป็นค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t - test และการวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากคำถาม ที่กำหนดค่านำหนัก หรือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert scale) โดยกำหนดการให้คะแนนไว้ ดังนี้

- 5 หมายถึง ความคิดเห็นในเรื่องนั้น ๆ มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ความคิดเห็นในเรื่องนั้น ๆ มีความเหมาะสมระดับมาก
- 3 หมายถึง ความคิดเห็นในเรื่องนั้น ๆ มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ความคิดเห็นในเรื่องนั้น ๆ มีความเหมาะสมในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ความคิดเห็นในเรื่องนั้น ๆ มีความเหมาะสมในระดับน้อยสุด

เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538)

ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
1.00 – 1.49	น้อยที่สุด
1.50 – 2.49	น้อย
2.50 – 3.49	ปานกลาง
3.50 – 4.49	มาก
4.50 – 5.00	มากที่สุด

5. การนำเสนอข้อมูล

ข้อมูลที่คณะผู้วิจัยได้จากการวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งคณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาแปลความ และนำเสนอ ทั้งในรูปแบบตาราง และการพรรณนาความ เพื่อชี้ให้เห็นผลของการศึกษาข้อเท็จจริงที่มีความชัดเจนมากขึ้น

สรุป การศึกษาวิจัย เรื่อง ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวพื้นที่แหล่งมรดกโลก คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการดังแสดงในตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 สรุปการดำเนินงาน

ชื่อโครงการ	วิธีการที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	กลุ่มประชากรเป้าหมาย	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเมืองมรดกโลก	1) เชิงคุณภาพ – สัมภาษณ์เชิงลึก สทนากลุ่มย่อย และสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ	1) หัวหน้าหน่วยงาน ในภาครัฐ ภาคเอกชน ซึ่งเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่มรดกโลก	50 ราย	ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Content Analysis)
	2) เชิงปริมาณ – ใช้แบบสอบถาม	2) นักท่องเที่ยว	226 ตัวอย่าง	ใช้ความถี่ ร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.)

ชื่อโครงการ	วิธีการที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	กลุ่มประชากรเป้าหมาย	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพื้นที่มรดกโลกฯ	1) เชิงปริมาณ – ใช้แบบสอบถาม	1) ประชาชนในพื้นที่มรดกโลก	800 ตัวอย่าง	ใช้ความถี่ ร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) ใช้ t – test F – test เปรียบเทียบรายคู่ โดยวิธี LSD
	2) เชิงคุณภาพ – สัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่มย่อย	2) หัวหน้าหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ซึ่งเกี่ยวข้องกับแหล่งฯ	28 ราย	ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Content Analysis)
พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งมรดกโลกฯ	1) เชิงปริมาณ – ใช้แบบสอบถาม	1) นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งมรดกโลกฯ	800 ตัวอย่าง	ใช้ความถี่ ร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) ใช้ Multiple Regression t – test F – test เปรียบเทียบรายคู่ โดย LSD
การศึกษามูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจในจังหวัดพื้นที่มรดกโลกจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	1) เชิงปริมาณ – ใช้แบบสอบถาม	1) ประชาชนในพื้นที่มรดกโลก	800 ตัวอย่าง	ใช้ความถี่ ร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.)
	2) เชิงคุณภาพ – สัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่มย่อย	2) ผู้ประกอบการ ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ซึ่งเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่มรดกโลก	50 ราย	ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Content Analysis)

ชื่อโครงการ	วิธีการที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	กลุ่มประชากรเป้าหมาย	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
แผนงานฯ	1) การสังเคราะห์ข้อมูลจากโครงการย่อย	1) ผลจากโครงการย่อย 4 โครงการ	4 โครงการย่อย	บูรณาการข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา
	2) สัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มย่อยรวมทั้ง การสัมภาษณ์ที่ไม่เป็นทางการ	2) นักวิชาการ กรมศิลปากร และผู้เชี่ยวชาญ ด้านมรดกโลก และการท่องเที่ยวไทย และผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่	8 ราย	ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Content Analysis)